

**FORME ȘI TIPURI ALE TERORISMULUI – FACTORI
DETERMINANȚI ÎN INVESTIGAREA ACTELOR DE TERORISM**

**TERRORIST TYPES AND FORMS – DETERMINING FACTORS IN
THE INVESTIGATION OF TERRORIST ACTS**

DOI: 10.5281/zenodo.13309892

UDC: 343.3/7

Vitalie JITARIUC

Universitatea de Stat „Bogdan-Petriceicu Hașdeu” din Cahul

E-mail: vjitariuc@gmail.com

ORCID ID: 0000 0002 9361 4460

Alexandr SECRIER

Școală Doctorală Științe Juridice și Relații Internaționale

Universitatea de Studii Europene din Moldova

E-mail: secrieralex@gmail.com

ORCID ID: 0009-0009-5761-834X

Rezumat: *În prezent, problema terorismului a evoluat într-una dintre cele mai presante provocări în cadrul dezvoltării civilizației moderne. Deși rădăcinile terorismului au o istorie îndelungată, actualitatea acestei probleme este extrem de acută în zilele noastre, datorită exacerbării contradicțiilor sociale, economice și politice, precum și a intensificării conflictelor violente la nivel global. Contradicțiile politice și confruntările violente în comunitatea mondială alimentează o creștere a activităților teroriste, manifestate prin acțiunile individuale, ale grupurilor și organizațiilor extremiste. Complexitatea acestor activități teroriste este în continuă expansiune, iar caracterul lor devine tot mai intricat, evidențiindu-se totodată creșterea sofisticării și a caracterului antiuman al acestor acte. Or, terorismul nu mai reprezintă doar o amenințare, ci a devenit un adevărat factor catastrofal în cadrul societății umane, transformându-se într-o afacere profitabilă pentru cei care îl organizează.*

Este imperativ să se conștientizeze că cadrul legislativ existent și sistemul practic de combatere a terorismului necesită îmbunătățiri continue. În această optică, este esențial să se formuleze propuneri practice și recomandări menite să contribuie la această îmbunătățire. Aceasta implică abordarea unei game variate de aspecte legate de consolidarea bazei juridice în cadrul luptei împotriva terorismului și optimizarea sistemului organizațional dedicat activităților antiteroriste. De asemenea, este important să se analizeze specificul acțiunilor umane în situații extreme generate de actele teroriste, să se dezvolte reguli de conduită în asemenea situații, să se gestioneze amenințările de atacuri teroriste și să se implementeze măsuri eficiente de protecție.

Cuvinte-cheie: *terorism, infracțiune, tip, formă, modalități de acțiune, fenomen, investigare, grup criminal, organizație criminală, atac sinucigaș, urmări prejudiciabile,*

violență fizică, intimidare, infulență psihologică, aspect religios, aspect etnic, conflict armat, distrugere, perturbare, modalități de exdecutare, clasificare

Abstract: *The problem of terrorism has now evolved into one of the most pressing challenge in the development of modern civilization. Although the roots of terrorism have a long history, the problem is extremely relevant today, due to the exacerbation of social, economic and political contradictions and the escalation of violent conflicts globally. Political disagreements and violent confrontations in worldwide community contribute to an increase in terrorist activities, expressed by the actions of individual, extremist groups and organizations. The increasing complexities of these terrorist activities are becoming more and more intricate, and the rising level of sophistry and the anti-human nature of these acts is becoming more and more evident. Terrorism is no longer just a threat, but has become a truly catastrophic factor in our society, turning into a financially lucrative business for those who organize it.*

It is crucial to realize that the current legislative framework and the practical system of counter-terrorism require continuous improvement. In this light, it is essential to develop practical suggestions and recommendations aimed to contribute towards this improvement. This requires dealing with a wide range of issues related to strengthening the legal basis to fight terrorism and optimizing the organizational system dedicated to counter-terrorism activities. It is also important to analyze the specifics of human actions in extreme situations generated by terrorist acts, to develop rules of conduct in such situations, to manage threats of terrorist attacks and to implement effective protection measures.

Keywords: *terrorism, crime, type, form, ways of action, phenomenon, investigation, criminal group, criminal organization, suicide attack, harmful consequences, physical violence, intimidation, psychological influence, religious aspect, ethnic aspect, armed conflict, destruction, disruption, ways of execution, classification*

Introducere

În prezent, asistăm la o intensificare a activităților teroriste desfășurate de extremiști în numeroase țări din lume, atât la nivel individual, cât și în cadrul grupărilor și organizațiilor întregi. Pericolul asociat terorismului nu rezidă doar în natura sa, ci mai degrabă în amenințarea potențială de a escalada conflicte militare la nivel interconfesional, civil și în alte sfere.

Fenomenul terorismului este strâns interconectat cu manifestările precum separatismul, extremismul religios și altele de această natură. În acest context, devine imperativ să dobândim o înțelegere clară a esenței terorismului, ca un fenomen social complex, și să explorăm tipologia sa. Orice activitate teroristă, indiferent de obiectivele sale, cuprinde următoarele elemente:

a) Procesul de coordonare și punere în aplicare a acțiunilor teroriste, inclusiv etapele de planificare și pregătire necesare pentru atingerea obiectivelor propuse;

b) Promovarea sau încurajarea publicului sau a altor entități să comită acte teroriste sau să recurgă la violență împotriva persoanelor sau organizațiilor;

c) Includerea în activitatea teroristă a acțiunilor de distrugere a proprietății materiale sau a altor obiecte în scopul provocării de frică sau a subminării ordinii publice;

d) Înființarea unui grup sau organizație care are caracter armat și care acționează în mod ilegal în scopul comiterii unor acțiuni teroriste sau participarea la astfel de acțiuni;

e) Procesul de atragere de indivizi în activitățile teroriste, dotarea lor cu arme, instruirea lor în tactici și strategii teroriste și implicarea acestora în acțiunile planificate;

f) Furnizarea de resurse financiare sau logistice pentru susținerea operațiunilor unei organizații teroriste sau sprijinirea acesteia în alte moduri, contribuind astfel la perpetuarea activităților teroriste.

Clasificarea diferitelor acte de terorism reprezintă aspecte importante pentru dezvoltarea măsurilor adecvate de identificare, prevenire și combatere a acestora. Eficiența reglementărilor juridice și a tacticilor de prevenire a actelor teroriste este intrinsec legată de modul în care este gestionată problema clasificării.

Abordarea acestei probleme solicită o analiză științifică aprofundată, susținută de un material teoretic relevant și date factice necesare pentru a realiza generalizări valide. Este imperios necesar să se exploreze în profunzime diversele tipuri de terorism, incluzând motivațiile subiacente, structurile organizaționale implicate și metodele utilizate. Prin identificarea specificităților fiecărui tip de terorism, se poate fundamenta o înțelegere mai precisă și detaliată, servind drept baza pentru strategii de contracarare și prevenire adaptate.

Astfel, o analiză științifică meticuloasă și riguroasă poate constitui temelia pentru elaborarea de strategii și tactici personalizate, aliniate la diversitatea fenomenului terorist. Această abordare diferențiată, bazată pe evidențe științifice, ar putea amplifica eficacitatea eforturilor de securitate în fața amenințării complexe și variate a terorismului.

Baza teoretico-metodologică a cercetării

Baza teoretico-metodologică a cercetării este constituită din prevederile conceptuale din domeniul teoriei instituționale, psihologice, funcționale, ale conflictologiei, teoriei violenței, securității naționale și militare. În cadrul cercetării au mai fost, de asemenea, aplicate metode politice, istorice, comparative, de clasificare, sistematizare și generalizare, precum și de interpretare critică a anumitor fapte, procese și fenomene, fapt care ne-a permis să formulăm anumite concluzii justificate științific și relevante din punct de vedere practic, să personalizăm acțiunile teroriste în raport cu alte fapte socialmente periculoase.

Rezultate și discuții

În zilele noastre, când terorismul este un pericol de necontestat care cuprinde toate laturile vieții sociale, este imperios necesar ca forțele abilitate din toate structurile unui stat democratic să își concentreze atenția și efortul pentru a diminua, stopa și lichida acest flagel internațional al lumii contemporane (Cornean et. al., 2018, p. 303).

Cadrul metodologiei de investigare a infracțiunilor de terorism este jalonat de câteva direcții investigative, cu caracter de maximă generalitate, valabile în instrumentarea oricărui caz concret dedus investigației și anume:

a) Cunoașterea cadrului normativ având ca obiect securitatea națională și combaterea terorismului și a structurilor instituționale abilitate în acest domeniu (organele răspunzătoare cu aplicarea legii în domeniul securității naționale) sub aspect organizatoric, al atribuțiilor ce le revin și în special a mijloacelor, metodelor și procedeele folosite pentru prevenirea, combaterea și demascarea activităților ilicite (Cristescu, 2004, p. 13). Cadrul juridic al activității de combatere a terorismului îl constituie Constituția Republicii Moldova, Convenția Europeană pentru reprimarea terorismului, principiile și normele unanim recunoscute ale dreptului internațional, tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte, alte acte normative care reglementează raporturile în acest domeniu și legea cu privire la combaterea terorismului (Legea cu privire la combaterea terorismului Nr. 539 din 12.10.2001).

b) Cunoașterea mijloacelor, metodelor și căilor, a modului de operare, utilizate și posibile, pentru săvârșirea infracțiunilor securității naționale și actelor teroriste, în general, iar pe de altă parte, activitatea ilicită derulată efectiv de infractor, în cauza concret investigată, depistarea infractorilor, stabilirea formelor de vinovăție a gradului de participare la comiterea infracțiunii, identificarea victimelor și constatarea consecințelor infracțiunii (Cristescu, 2004, p. 15). Unii autori ai analizei psihogenezei actului terorist, recomandă pentru înțelegerea acestui flagel studierea psihopatologiei, concomitent cu aflarea și înțelegerea terorii. Acesta este apreciat ca fiind elementul cheie pe care se bazează forțele malefice teroriste, este atuul care-i face puternici, este unealta și scopul lor (Fratassio, 2006, p. 6).

c) Folosirea unor modalități de acțiune investigativă concertate, realizate de unități interforțe investigative specializate (task-force, în practica investigativă americană), ceea ce presupune organizarea conlucrării organelor răspunzătoare cu aplicarea legii în domeniul securității naționale cu organele judiciare și a cooperării internaționale între organismele similare din alte state (Cristescu, 2004, p. 15).

Identificarea tipurilor și formelor terorismului este necesară pentru elaborarea unor măsuri corespunzătoare privind descoperirea, prevenirea și combaterea acestui fenomen. În opinia unor cercetători, insuccesele de altă dată

de pe tărâmul prevenirii și combaterii terorismului se datorează aplicării unor și aceluiași abordări în raport cu acesta. În dependență de faptul pe cât de temeinic este soluționată chestiunea referitoare la clasificarea terorismului, depinde eficacitatea prevenirii și metoda de cercetare a actelor de terorism. Or, acest subiect necesită investigații științifice substanțiale, material teoretic relevant și date factice care urmează a fi generalizate (Трунов, 2005, p. 22).

Una dintre primele încercări de a sistematiza diversitatea actelor de terorism a fost întreprinsă în cadrul celei de a V-a Conferințe privind unificarea dreptului penal, care și-a desfășurat lucrările la Madrid în anul 1934, urmare a cărui fapt terorismul a fost divizat în *terorism politic* și *terorism social*. Mai târziu, deja în anul 1970, Comisia Interamericană a Drepturilor Omului, examinând problema luptei cu terorismul, inițial, a evidențiat acte teroriste comise în scopuri politice și ideologice, însă ulterior s-a renunțat la această clasificare. Evidențierea a celor trei forme de terorism – social, politic și ideologic – doar în baza motivelor, care sunt de frecvente ori camuflate în conștiința persoanelor este, în realitate, extrem de dificilă, deși poate prezenta un anumit interes științific. În continuare, în cadrul cercetărilor realizate, o atenție deosebită a fost acordată terorismului politic, fapt care reflecta realitatea perioadei istorice respective (Метелев, 2008, pp. 27-28).

Generalizând practica activității teroriste, unii cercetători evidențiază trei forme ale acesteia: *terorism revoluționar* (activitate axată pe înlocuirea totală a sistemului politic); *terorism subrevoluționar* (activitate orientată spre anumite schimbări în limitele sistemului existent) și *terorism represiv* (activitate a statului împotriva altor state și în raport cu opoziția) (Метелев, 2008, p. 28). În același timp, se susține că în acest caz nu și-a găsit reflectare întregul spectru al scopurilor terorismului, cum ar fi, de exemplu, atragerea atenției din partea societății, răzburarea față de anumite persoane fizice și juridice (Стиглиц, 2003, p. 20).

În opinia autorului S. Metelev, în procesul de elaborare a tipologiei actelor de terorism nu trebuie să luăm în calcul doar terorismul sancționat penal (folosirea sistematică a actelor de terorism în interes propriu) și terorismul aplicat în cadrul conflictelor armate, ele fiind neapartenente la categoria terorismului politic în deplină măsură. De asemenea, același autor, în temeiul motivelor activității teroriste, identifică patru tipuri de acte teroriste: *terorism criminal*, care constă în folosirea planificată a actelor de terorism în vederea obținerii beneficiilor materiale sau financiare; *terorism psihic* – acte de violență, determinate de convingerile politice, de anumite mituri, reprezentări care se datorează fanatismului religios; *terorism militar* – intimidarea inamicului în cadrul conflictelor armate prin toate mijloacele posibile; terorism politic – folosirea sistematică a violenței și fricii în vederea atingerii obiectivelor de ordin politic (Метелев, 2008, p. 28).

Deși fiecare dintre opțiunile menționate prezintă anumite deficiențe intrinseci, ele sunt de interes deoarece reflectă o imagine reală a unui fenomen complex precum terorismul. Înțelegerea motivațiilor și obiectivelor din spatele activităților teroriste contribuie la analiza cauzelor și condițiilor care favorizează terorismul. Din perspectiva aplicării legii, catalogarea acestor motive și obiective este esențială pentru detectarea și prevenirea în timp util a actelor teroriste. Cu toate acestea, este important să se recunoască că teroriștii, în ciuda urmăririi acelorași obiective, pot adopta metode diferite, cum ar fi luarea de ostatici, deturnarea aeronavelor sau atacurile armate împotriva unor persoane aflate sub protecție internațională, printre altele. Prin urmare, reglementarea juridică în acest domeniu ar trebui să se orienteze, în primul rând, spre modalitatea de comitere a actului terorist, luând în considerare diversitatea tacticilor pe care teroriștii le pot adopta în încercarea de a-și realiza obiectivele.

După cum afirmă cercetătorul C. Hirşman, unul dintre scopurile de bază ale teroriștilor ține de atragerea atenției și simpatiei din partea societății. Din acest considerent ei încearcă, în primul rând, să-și „facă reclamă”, dar nu să se autonimicescă. Totodată, același autor identifică cinci motive și, respectiv, cinci varietăți (forme) ale terorismului:

a) *terorismul ideologic sau revoluționar*, orientat spre atingerea unor scopuri politice sau sociale;

b) *terorismul etnopolitic*, la care se atribuie acțiunile grupurilor etnice sau a minorităților politice cu scop de creare a unui stat propriu fie, în măsura posibilităților, în vederea obținerii unei autonomii culturale sau politice;

c) *terorismul religios*, care încearcă să impună norme de comportament, bazate pe un anumit curent religios;

d) *terorismul în sens îngust*, care reprezintă un anumit grad de activism militant a anumitor grupuri de persoane sau indivizi ce protestează împotriva acțiunilor/inacțiunilor guvernării, percepute ca incorecte sau provocatoare (de exemplu, acțiunile în vederea protecției mediului înconjurător, în vederea apărării intereselor anumitor pătri sociale etc.);

e) *terorismul „celor aleși”* – în acest din urmă caz este vorba despre persoanele cu anumite dereglări psihice sau alienate mintal care se simt obligați să îndeplinească o anumită misiune sau să se ghideze de o anumită filosofie socială. De obicei, aceștia acționează singuri, pregătindu-și cu minuțiozitate operațiunile teroriste.

În forma sa „pură, clasică”, o anumită varietate a activității teroriste este întâlnită extrem de rar, iar în calitate de exemplu a varietăților contemporane ale terorismului poate figura ciberterorismul și un atac motivat politic asupra sistemelor și programelor informatice, care obține o formă de violență asupra obiectelor neutre din partea anumitor grupări sau persoane care acționează pe ascuns (Хиршман, 2004, pp. 26-35).

În tipologia propusă de autorul A. Cota își fac loc patru tipuri ale terorismului: economic, politic, social și informațional.

Terorismul economic reprezintă activitatea al cărei scop este axat pe obținerea anumitor bunuri sau a mijloacelor financiare cu ajutorul actelor de șantaj, cu aplicarea violenței sau amenințarea cu ea. Evoluția acestuia are loc pe trei direcții, care actualmente exercită o influență substanțială asupra distribuirii veniturilor în lume: șantajul companiilor transnaționale, luarea de ostatici și comerțul cu droguri, aceasta din urmă cea mai răspândită și periculoasă.

Terorismul politic. În sfera provenienței sale (în politică), terorismul aplică cele mai noi realizări ale progresului. Această „noutate” se referă, în primul rând, la organizare. Or, actualmente, grupările teroriste subterane acționează într-o anumită măsură autonom, folosind cele mai performante mijloace de legătură, își schimbă cu ușurință locația fără a pune în pericol contactele permanente pe care le au.

Terorismul politic nu are nevoie de legitimitate, el disprețuiește liderii tradiționali ai statelor care încearcă să justifice acțiunile antiteroriste. Acest terorism este greu de învins doar prin acțiuni de forță: el este determinat de evoluția societății occidentale care a devenit răsfățată, acordând totodată o atenție deosebită oricăror forme de dezvoltare și prosperitate.

Terorismul social. În sfera socială, teroriștii folosesc cel mai frecvent acțiuni care implică pagube anunțate. Această varietate a terorismului are un viitor care se datorează creșterii grupurilor marginale în societățile dezvoltate, creșterii inegalității etc. Totodată, cauza principală a consolidării terorismului social se datorează impactului de succes – societatea occidentală și nu doar aceasta cedează cu ușurință în fața actelor de șantaj.

În opinia autorului A. Cota, cele mai mari perspective le are terorismul informațional. Odată cu dezvoltarea rețelelor informaționale la nivel mondial, ingeniozitatea ciber-teroriștilor este în creștere continuă: ei accesează cu ușurință sistemele informaționale ale instituțiilor de stat, financiare, blochează fluxurile informaționale, perturbază activitatea corespunzătoare a companiilor transnaționale și a serviciilor secrete.

Această formă de terorism are anumite caracteristici care o deosebesc de celelalte varietăți ale actelor teroriste: ea se manifestă într-un mediu intelectual, determinând o nouă varietate a violenței, legate de spațiul cibernetic, adică violență nematerială care poate fi aplicată în privința oricui, succesul ei fiind garantat nu cu ajutorul forței, ci a neuronilor (Kora, 2004, pp. 56-57).

Scopurile politice ale teroriștilor sunt de două feluri: *interne* și *externe*. *Scopurile politice interne* sunt urmărite în sfera relațiilor dintre state, unde în calitate de participanți figurează nemijlocit statele, structurile și organizațiile lor, populația. La scopurile politice interne ale terorismului le putem cataloga actele teroriste care atentează la integritatea teritorială a unui stat: acte de separatism cu

scop de separare a unor părți din teritoriul statelor suverane și formarea unor noi state.

Scopurile politice externe ale teroriștilor sunt realizate de către subiecții activității teroriste în sfera relațiilor internaționale. La cele mai răspândite dintre ele pot fi atribuite destabilizarea, perturbarea relațiilor cu anumite state etc. În calitate de bază ideologică, în acest caz, pot figura anumite concepte referitor la „expansiunea imperialismului” și a „culturii amorale”, participarea în acțiuni agresive pe plan extern etc. De asemenea, în conținutul scopurilor politice externe se mai regăsesc următoarele momente: crearea unor state noi în rezultatul separării unor regiuni de sub dominarea străină; subminarea autorității unui anumit stat pe plan mondial; sistarea acțiunilor internaționale orientate spre soluționarea conflictelor regionale și internaționale ș.a. (Метелев, 2008, pp. 33-34, Бояр-Сазонович, 1987, Гаврилин et. al., 2003.).

Autorul V. Postolnic ne propune următoarea clasificare a actelor de terorism: a) terorismul politic; b) terorismul social; c) terorismul național; d) terorismul teritorial-separatist; e) terorismul ideologic; f) terorismul biologic, g) terorismul penal (Постольник, 2001, p. 44).

Cercetătorul O. Balan este de părerea că terorismul poate fi clasificat în baza următoarelor criterii:

După scopul și intenția actului terorist:

a) terorismul penal – el urmărește scopuri de ordin material sau personal, fiind însoțit de acte de șantaj, violență, amenințări;

b) terorismul social – el reprezintă acea formă a terorismului ce are ca scop să răstoarne conducerea țării, să schimbe ordinea socială în stat. Caracteristica specifică a acestei forme de terorism este că el se manifestă doar pe interiorul unui stat;

c) terorismul politic – scopul lui de bază este de a rupe relațiile dintre state, înlăturarea unor lideri politici și conducători;

d) terorismul statal – este o formă a terorismului care implică folosirea de către statul terorist a actelor de terorism împotriva anumitor mișcări sau persoane concrete.

În dependență de teritoriul unde are loc, de factorii destructivi și efectul acestora, terorismul poate fi:

a) *național sau intern* – el creează un mediu confortabil pentru ca prin mijlocirea actelor de violență să se influențeze asupra stării morale a populației. Această stare, creată de teroriști, presupune dezorganizarea structurilor sociale, folosirea ilegală a forței și a violenței împotriva persoanelor și a proprietății lor cu scopul de a intimida populația civilă și a submina autoritatea guvernării;

b) *internațional* – aici este vorba despre folosirea forței și a violenței din partea unor grupuri de persoane aflate peste hotare sau conduse din exterior, acte care orientate împotriva populației și a conducerii altor state. Cele mai frecvent

întâlnite forme de manifestare a terorismului, în acest caz, sunt: pirateria aeriană, luarea de ostateci; răpirea de diplomați și de lideri politici, pentru a căror eliberare sunt înaintate anumite cerințe de ordin politic.

În dependență de cauzele care îl determină, terorismul poate fi:

a) terorismul rasial – el și-a făcut apariția în SUA în a doua jumătate a secolului al XX-lea;

b) terorismul național, care se întâlnește, de obicei, doar în cadrul unui singur stat;

c) terorismul neofascist – orientat spre impuneri politicii forțelor de dreapta, bazat pe acte de violență și de amestec în afacerile interne ale altor state;

d) terorismul fundamental religios.

După modalitățile de executare a actelor de terorism se deosebesc:

a) acte teroriste directe – axate pe realizarea unor obiective strict stabilite;

b) acte teroriste indirecte – acte de terorism comise cu aplicarea unor procedee și metode indirecte care asigură realizarea scopurilor urmărite; (Балан, 2000, pp. 44-47)

c) terorismul psihologic – care se manifestă îndeosebi prin amenințări anonime sau semnate, privind iminența comiterii unor acte teroriste împotriva unor obiective. Acțiunea psihologică, ca formă de înfricoșare, capătă în ultimul timp o amploare tot mai mare, prin faptul că generează un climat de insecuritate în rândul populației (Drăghici et. al., 2018, p. 25).

După metodele de influență aplicate, se vorbește despre următoarele forma ale terorismului:

a) terorismul comis cu aplicarea violenței fizice (lipsirea de viața a persoanelor, cauzarea leziunilor corporale, lipsirea de libertate);

b) terorismul însoțit de distrugerea bunurilor materiale (incendierea, distrugerea anumitor obiecte, distrugerea bunurilor materiale proprietate publică și privată etc.);

c) terorismul comis cu aplicarea metodelor de violență moral-psihologică (amenințări, șantaj, demonstrarea de forță, condiții de ordin ultimativ, răspândirea informațiilor care provoacă panică etc.); (Балан, 2000, pp. 44-47)

d) terorismul sinucigaș, care este cea mai agresivă formă de terorism, exercitându-se presiuni cu prețul pierderii suportului din partea populației din care fac parte teroriștii. Ceea ce îi este caracteristic este faptul că atacatorul sinucigaș nu se așteaptă să supravețuiască misiunii și deseori alege o metodă care oferă certitudinea propriei morți pentru a reuși în atingerea scopului (Stoian, 2018, p. 200).

Atacurile sinucigașe sunt preferate de organizațiile teroriste deoarece prezintă o serie de avantaje pentru acestea:

a) avantajul acestui tip de atac este motivat de faptul că este foarte ușor de pus în practică, efectul este devastator pentru moralul inamicilor. Și foarte

important, atacurile sinucigașe prezintă avantajul „convenabilului”, prețul materialelor utilizate într-un atac sinucigaș este de aproximativ 150 de dolari;

b) Atacurile sinucigașe au drept consecințe multe victime și pagube materiale comparativ cu alte tipuri de acțiuni teroriste (din punct de vedere tactic, reprezintă cea mai letală formă de terorism);

c) Au o mare acoperire mediatică deoarece reprezintă știri de senzație pentru mass-media care le descriu ca fiind un rezultat al unei mari (auto)determinări și al unui puternic spirit de sacrificiu. Uneori scopul acestor misiuni este numai de a atrage atenția publicului asupra organizației sau asupra cauzei;

d) Deși atacul sinucigaș este primitiv și destul de simplu, utilizarea tacticilor sinucigașe garantează maximum de pagube;

e) Odată cu plecarea teroristului spre țintă, succesul atacului sinucigaș este garantat. Este foarte dificilă contracararea acestor misiuni, chiar dacă forțele de securitate îl prind înainte de a ajunge la țintă, el tot are posibilitatea să detoneze explozibilul;

f) Teoretic, nu există nici un risc ca cel trimis în misiune să fie prins, astfel se elimină posibilitatea scurgerii de informații care ar putea dăuna activității organizației respective;

g) Atacurile sinucigașe conduc și la instaurarea unui climat de teroare și anxietate în rândul populației țintă deoarece există percepția că acest tip de atac nu poate fi contracarat, impresie perpetuată nu numai de faptul că sunt greu de depistat, ci și de faptul că cei care au plecat în aceste misiuni au o determinare morbidă (Chiru, et. al., 2006, p. 132).

De regulă, în procesul executării actelor teroriste metodele nominalizate sunt folosite în complex, prioritatea fiind acordată unor sau altor metode în dependență de condițiile concrete și specificul regiunii în care acționează teroriștii, de dotarea lor, situația politică existentă și alte circumstanțe.

După caracterul influenței asupra relațiilor internaționale și în dependență de apartenența statală a subiecților activității teroriste, terorismul este divizat în *terorism intern* (când în comiterea acestuia sunt antrenați proprii cetățeni, iar consecințele și prejudiciile cauzate nu depășesc limitele statului) și *terorism internațional*, adică acțiuni teroriste săvârșite de către cetățenii mai multor state.

La rândul său, și *terorismul internațional*, și cel *intern* pot cunoaște și o sistematizare suplimentară. Astfel, în cadrul terorismului intern, în dependență de subiecții acestuia, putem evidenția *terorismul de stat* (atunci când violența aplicată în privința opoziției sau a anumitor pături sociale este inspirată de către stat și se realizează de structurile de forță sub pretextul apărării intereselor obștești, sociale, de stat.); *terorismul progubernamental* (pus în aplicare de anumite structuri obștești și partide politice în interesul apărării și protejării

instituțiilor de stat); *terorismul interpartidist* – care se manifestă în procesul acutizării luptei politice (Метелев, 2008, pp. 40-41).

În conformitate cu o altă tipologie raportată la actele de terorism, acestea sunt divizate în: *acte de terorism la nivel internațional*; *terorism politic intern*; *terorism sancționat prin norme de drept penal*.

Terorismul internațional reprezintă o varietate specifică a acțiunilor militare, care nu sunt reglementate de regulile și obiceiurile războiului. Or, în acest caz, este vorba despre acte de terorism, comise cu susținerea sau ajutorul statelor sau organizațiilor străine, orientate împotriva altor state și cetățenilor acestora.

Terorismul politic intern este o activitate desfășurată de cetățenii unui stat, orientate împotriva guvernării sau a unei anumite grupări politice din interiorul statului (ca de exemplu, înlăturarea unor conducători politici sau figuri politice notorii din stat).

Terorismul sancționat prin normele de drept penal – în acest caz, este vorba despre activitatea axată pe crearea de organizații și grupări în vederea săvârșirii omorurilor, cauzării de leziuni corporale, aplicarea de violență și luare de ostateci, lipsirea ilegală de libertate etc., însoțite de acte de tortură, șantaj și amenințări. Terorismul poate fi însoțit și de acte de distrugere și jefuire a anumitor încăperi, obiecte, de explozii și incendieri și alte acte periculoase pentru viața și sănătatea persoanelor (Метелев, 2008, p. 41).

Serviciile speciale din mai multe state, specializate în lupta cu actele de terorism și cu experiență în acest domeniu au realizat propria clasificare a grupărilor teroriste și a teroriștilor, în particular.

Astfel, în SUA, este aplicată următoarea clasificare: 1) teroriștii politici – persoane care doresc să acapareze puterea în stat, realizând anumite scopuri de ordin social sau ideologic; 2) anarhiștii – persoane teroriști care doresc să provoace disfuncția organelor de stat și a structurilor obștești; 3) teroriștii-elemente criminale – persoane care practică o activitate ilegală în scop de îmbogățire, folosind în acest scop metode și mijloace de teroare; 4) persoane care, din cauza anumitor boli psihice, comit acte de terorism; 5) persoane teroriști care acționează în interesul anumitor structuri de stat – reprezentanții elitei de conducere, care folosesc tactici teroriste pentru a-și fortifica puterea și a consolida posibilitățile de conducere a societății; 6) teroriștii reprezentanți ai clasei de mijloc, care nu acceptă căile pașnice de promovare a propriilor drepturi și interese, folosind violența pentru a demonstra nemulțumirea și a atrage atenția față de cerințele și problemele sale (ca de exemplu, persoanele care și-au pierdut averea sau locul de muncă urmare a unor crize economice) (Метелев, 2008, p. 42).

Teroriștii care urmăresc obiective comune pot acționa comunicând reciproc, consolidându-și forța prin crearea anumitor grupări, acestea fiind

clasificate în dependență de criteriul ideologic sau teritorial.

Astfel, în dependență de criteriul ideologic al subiecților, grupările antrenate în comiterea actelor de terorism pot fi clasificate în:

a) *grupări naționaliste* – activitatea lor este orientată spre restabilirea (formarea) unui stat propriu (unei autonomii) sau la concentrarea atenției asupra propriilor lor probleme. Uneori, aceste grupări, pot urmări și obiective de ordin politic;

b) *grupări religioase* – activitatea acestora este direcționată în detrimentul, persoanelor de o altă religie;

c) *grupările care au în vizor soluționarea problemelor de ordin ecologic*. De obicei, acestea nu au un caracter profund terorist, însă uneori pot aplica metode teroriste pentru a atrage atenția societății și a guvernării la anumite cerințe ale sale (ca de exemplu, distrugerea anumitor instalații nucleare; centrale hidroelectrice, instalații etc.)

d) *grupele de mercenari*. La momentul de față există câteva organizații care se ocupă de recrutarea mercenarilor capabili să ofere anumite servicii specifice pe orice meridian ale globului. Grupele de mercenari, capabile să destabilizeze situația în anumite state (regiuni) pot să se ghideze de o anumită ideologie, însă acționează de fiecare dată doar contra remunerare bănească (Метелев, 2008, pp. 43-44).

Dacă ținem cont de criteriul teritorial, apoi grupările teroriste sunt divizate în următoarele categorii:

a) Grupări transnaționale care acționează, de obicei, autonom, neaflându-se sub controlul unui guvern concret, deși pot obține suport de la conducerea unui sau a mai multor state. Acționând în diferite state și regiuni, membrii acestor grupări sunt adepții realizării unor anumite idei de ordin politic.

b) Grupări internaționale – de fapt, ca și cele transnaționale, acestea își extind influența în afara frontierelor unui singur stat, însă activitatea lor este controlată fie ghidată de guvernul unui anumit stat. El poate folosi aceste grupări în calitate de forțe armate specifice care acționează în interesul acestui guvern, însă în afara unui control legal din partea statului.

c) Grupări locale – ele acționează autonom doar pe teritoriul unui singur stat(Метелев, 2008, p. 44).

Concluzii

Actele de terorism sunt efectuate în vederea realizării următoarelor obiective: înlăturarea fizică a oponentilor politici; intimidarea populației civile; „acțiuni de răz bunare”; destabilizarea activității organelor de stat; cauzarea de prejudicii materiale; complicarea relațiilor interetnice, interconfesionale și internaționale; provocarea conflictelor armate; schimbarea regimului politic.

La urmările prejudiciabile cauzate de actele de terorism putem cataloga:

omori în masă a persoanelor; vătămarea integrității corporale sau a sănătății persoanelor; daune esențiale proprietății sau mediului. După modalitatea de comitere a actelor de terorism, putem cataloga următoarele modalități de comitere a acestora: de un grup criminal organizat; de către o organizație criminală; cu aplicarea armelor de foc sau a substanțelor explozive; prin provocarea incendiilor sau a exploziilor; cu aplicarea armelor chimice sau biologice; prin folosirea focoselor nucleare și a substanțelor radioactive; prin folosirea radiațiilor electromagnetice, a mijloacelor de influență psihologic informațională și a atacurilor sinucigașe.

Dacă e să facem referire la clasificarea și tipurile actelor teroriste, apoi, în opinia noastră, cea mai reușită este următoarea lor clasificare: terorism economic, terorism politic, terorism social și terorism informațional.

Terorismul economic reprezintă activitatea al cărei scop este axat pe obținerea anumitor bunuri sau a mijloacelor financiare cu ajutorul actelor de șantaj, cu aplicarea violenței sau amenințarea cu ea. *Terorismul politic* nu are nevoie de legitimitate, el disprețuiește liderii tradiționali ai statelor care încearcă să justifice acțiunile antiteroriste. Acest terorism este greu de învins doar prin acțiuni de forță: el este determinat de evoluția societății occidentale care a devenit răsfățată, acordând totodată o atenție deosebită oricăror forme de dezvoltare și prosperitate. *Terorismul social*. În sfera socială, teroriștii folosesc cel mai frecvent acțiuni care implică pagube anunțate. Această varietate a terorismului are un viitor care se datorează creșterii grupurilor marginale în societățile dezvoltate, creșterii inegalității etc. În fine, cele mai mari perspective le are *terorismul informațional*. Odată cu dezvoltarea rețelelor informaționale la nivel mondial, ingeniozitatea ciber-teroriștilor este în creștere continuă: ei accesează cu ușurință sistemele informaționale ale instituțiilor de stat, financiare, blochează fluxurile informaționale, perturbază activitatea corespunzătoare a companiilor transnaționale și a serviciilor secrete.

Referințe bibliografice:

1. Legea cu privire la combaterea terorismului Nr. 539 din 12.10.2001. În Monitorul Oficial Nr. 147-149, din 06.12.2001. Disponibil la https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=108094&lang=ro#, accesat la 20.11.2023.
2. Chiru M., Chiru I. Femei Kamikaze. Terorism la genul feminin. Ed. TopForm, București, 2006.
3. Cornean D., Cărpinean C. Cercetarea la fața locului în cazul actelor de terorism. În: materialele conferinței „Prevenirea și combaterea terorismului. Rolul criminalisticii în probarea actelor de terorism. București, 2018.
4. Cristescu D.I. Investigarea criminalistică a infracțiunilor contra securității naționale și de terorism. Ed. SOLNESS. Timișoara, 2004.

5. Drăghici C., Dobreanu R. Terorismul – flagelul lumii contemporane. În: materialele conferinței „Prevenirea și combaterea terorismului. Rolul criminalisticii în probarea actelor de terorism. București, 2018.
6. Fratassio A. Epistemologia terorii. Ed. Era. București, 2006.
7. Stoian A.I. Terorismul internațional în contextul globalizării. În: materialele conferinței „Prevenirea și combaterea terorismului. Rolul criminalisticii în probarea actelor de terorism. București, 2018.
8. Метелев С. Е. Современный терроризм и методы антитеррористической деятельности: Монография. Омск: Омский институт (филиал) РГТЭУ, 2008, 332 с.
9. Стиглиц Дж. Ю. Глобализация: тревожные тенденции / Пер. с англ. Г.Г. Пирогова. М.: Национальный общественно-научный фонд, 2003. 304 с.
10. Кота А. Эпоха терроризма//Международный терроризм и право. Москва, 2004.
11. Хиршман К. Меняющееся обличье терроризма // Международный терроризм и право. Москва, 2004.
12. Бояр-Сазонович Т.С. Проблема классификации современного терроризма. Москва, 1987.
13. Гаврилин Ю.В., Смирнов Л.В. Современный терроризм: сущность, типология, проблемы противодействия. Москва, 2003.
14. Постольник, В.А. У терроризма нет границ // Професионал – № 5, Москва, 2001.
15. Терроризм: правовые аспекты борьбы. Нормативные и международные акты с комментариями. Научные статьи / Отв. ред. И.Л. Трунов. Изд. Эксмо Москва, 2005.